

TADBIRKORNING QONUNY HUQUQ MANFAATLARI IQTISODIY SUDLAR KAFOLATLI HIMOYASIDA

Xudoyberdiyeva Moxichehra Alisher qizi

Buxoro viloyati yuridik texnikumi

Sud huquqiy faoliyati 1-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6983279>

Annotatsiya. Prezident tomonidan 21.04 2022 yildagi “To’lovga qopiyatsizlik to’g’risidagi” O’RQ 763-sonli qonun imzolandi. Ushbu qonun 14 bob 249 moddadan iborat qonun 2022- yil 13 apreldan kuchga kiradi. Uning oxirgi bobi esa 2023-yil 1 yanvardan kuchga kiradi. Qonun yuridik shaxslarning shuningdek yakka tartibdagi tadbirkorlarning to’lovga qobilyatsizligi sohasidagi munosabatlarni tartibga solidi.

Kalit so’zlar: Sudyalar oliy kengashi, Iqtisodiy ish, Kassatsiya, Apellatsiya, Oliy sud, To’lovga qobilyatsizlik, bankiroflik, Sudlar to’g’risidagi qonun.

ПРАВОВЫЕ ИНТЕРЕСЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ ПОД ГАРАНТИРОВАННОЙ ЗАЩИТОЙ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ СУДОВ

Аннотация. Президент подписал Закон №763 «О неплатежеспособности» от 21 апреля 2022 года. Этот закон, состоящий из 14 глав и 249 статей, вступит в силу 13 апреля 2022 года. Последняя его глава вступит в силу с 1 января 2023 года. Закон регулирует отношения в сфере неплатежеспособности юридических лиц и индивидуальных предпринимателей.

Ключевые слова: Высший совет судей, хозяйственные дела, кассация, апелляция, Верховный суд, несостоятельность, банкротство, Закон о судах.

LEGAL INTERESTS OF AN ENTREPRENEUR UNDER THE GUARANTEED PROTECTION OF ECONOMIC COURTS

Abstract. The President signed the Law No. 763 "On Insolvency" dated April 21, 2022. This law, consisting of 14 chapters and 249 articles, will enter into force on April 13, 2022. Its last chapter will come into force on January 1, 2023. The law regulates relations in the sphere of insolvency of legal entities and individual entrepreneurs.

Keywords: Supreme Council of Judges, economic affairs, cassation, appeal, Supreme Court, insolvency, bankruptcy, Courts Law.

KIRISH

Bugungi kunda sud- huquq tizimini isloh etishda sudyalar faoliyatining huquqiy kafolatlarini kuchaytirish kata ahamiyatga ega. Takidlash joizki, O’zbekiston Respublikasi Mustaqillikka erishgandan buyon o’tgan davr, Mobaynida sud hokimiyati huquqiy tom manodagi hokimiyatning mustaqil tarmo’g’iga aylandi. O’tgan yillar davomida sud- huquq tizimini tubdan isloh qilish, jamiyatni demokratlashtirishning tarkibiy qismi sifatida sudlarning xolisligi va mustaqilligini mustahkamlash, sudni hokimiyatning xolis, mustaqil tarmog’i sifatida mustahkamlash, qonun ustuvorligini inson huquq va erkinliklari ishonchli himoyalanihini taminlash bo’yicha izchil ishlar amalga oshirildi. Qisqa vaqt ichida fuqorolar huquq va erkinliklarini taminlaydigan huquqiy soha tashkil etildi. Demokratiya va fuqorolik jamiyatining asosiy institutlari shakllantirildi, huquqni esa qo’llash amalyoti takomillashtirildi. Qayt etish kerakki bugungi kunda mamlakatimizda inson huquq va erkinliklarini himoya qilishning Konstitutsiyaviy huquqiy asoslari hamda kafollatlari bilan bir qatorda uning tashkiliy

mexanzmlari ham yaratilgan. Takidlash lozimki, asosiy qonunimizning 13- moddasiga asosan O'zbekiston Respublikasi demokratiyasi umumiy prinsplariga asoslanadi. Ularga ko'ra inson uning hayoti erkinligi shani-qadr qimmat va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi. Shundan kelib chiqqan holda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan demokratik islohotlar markazida 1-o'rinda inson uning huquqlari erkinliklari va qonuniy manfaatlari nazarda tutilganligini ko'rish mumkin.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Har bir tuman va shaharda iqtisodiy sud tashkil etildi prezidentning 21 02 2017 yilidagi O'zbekiston Respublikasi sud tizimi tuzilmasini tubdan takomillashtirish va faoliyati samaradorligini oshirish chora-tadbirlarini to'g'risida 1-gi farmon qabul qilindi. Sudyalar hamjamiyatining organi hisoblanadi va sud hokimiyati mustaqilligining konstitutsiyaviy prinsipi rioya etishini taminlashga ko'maklashadigan sudyalar oliy kengashi tashkil etildi.

TADQIQOT NATIJALARI

Iqtisodiy sudlarda qanday ishlar ko'riladi?

Iqtisodiy sudlar sud hokimiyatining bir tarmog'i sifatida qonun bilan faqat o'ziga yuklatilgan nizolariga doir ishlarni ko'rib hal qiladi. Bu yerda qonun deganda O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy protsual ko'deksi va boshqa qonunlar ko'rilish lozim. IPKning 25-moddasida iqtisodiy sudlarning sudloviga talluqli bo'lgan ishlarning ro'yxati berilgan. Umumiy qoidaga ko'ra bu ro'yxat tugal hisoblanmaydi va boshqa qonun hujjatlarida Iqtisodiy sudlarda ko'riladigan nizolar ham ko'rilishi mumkin. IPKda Iqtisodiy sudlar tamonidan ko'rib chiqiladigan ishlar asosan 6ta guruhga ajratilgan. Bundan ko'zlangan asosiy maqsad, sud amaliyotini bir xillashtirish sud statikasini yuritish taminlash va sud faoliyatini umumlashtirishda yangiliklar yaratishdir. Yuridik shaxslar shu jumladan chet el yuridik shaxslari, xo'jalik boshqaruv organlari, yakka tartibgadi tadbirkorlar hamda monopoliyaga qarshi organ organ o'rtasida Tovar va moliya bozorlarida raqobat sohasidagi munasobatlardan kelib chiqadigan nizolar raqobatga oid ishlar jumladiga kiradi.

Iqtisodiy sudga:

Iqtisodiy sud sohasida yuridik shaxslar yuridik shaxslar hamda yuridik shaxs tashkil etmagan holda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiradigan va yakka tartibgadi tadbirkorlar, shuningdek korporativ nizolar bo'yicha ishlar ko'rilayotganda taraflar bo'lgan fuqorolar o'rtasidagi fuqoroviy, ma'muriy va boshqa huquqiy munosobatlardan yuzaga keladigan nizolarga doir ishlar. Iqtisodiy sudda yuridik shaxslar va yakka tartibdagi huquqlari yuzaga kelishi, o'zgarishi yoki bekor bo'lishi uchun ahamiyatga erga bo'lgan faktlarni aniqlash to'g'risidagi ishlar.

Bankirotlik to'g'risidagi ishlar.

Hakamlik muhokomasi bilan bog'liq ishlar.

MUHOKAMA

IPKning 30-moddasida ko'rsatilgan korporativ nizolar bo'yicha ishlar, bundan mehnatga oid nizolar "Bankirotlik to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi Qonuning 5-moddasi O'zbekiston Respublikasi IPKning 25-moddasining 3-bandiga muvofiq tashkilotlar va fuqorolarning bankirotligi to'g'risidagi ishlar iqtisodiy sudlar tamonidan ko'rib chiqiladi. Mazkur Qonuning 3- moddasiga ko'ra bankirotlik iqtisodiy sudlar tamonidan e'tirof etilgan qarzdorning pul majburiyatlari bo'yicha kreditorlar talablarini to'la hajmida qondirishga va majburiy to'lovlar bo'yicha kreditorlar talablarini qondirishga va majburiy emasligidir.

Qonunning 4-moddasiga ko'ra qarzdorning pul majburiyatlari bo'yicha o'z majburiyatini to'la hajmda bajarishga qodir to'lovlar bo'yicha o'z majburiyatlarini bajarishda qodir emasligi agar tegishli majburiyatlar va to'lovlar majburiyati yuzaga kelgan kundan e'tiboran 3 oy davomida qarzdor tamonidan bajarolgan bo'lsa, uning bankiroflik alomatlarini deb e'tirof etiladi. Tijoratchi tashkilot bo'lmagan yuridik shaxslar ya'ni davlat korxonalar, davlat idoralari davlat muassalari shu jumladan, davlat byujetidan mablag' bilan taminlanadigan kasalxonalar, maktab, bog'chalar shungdek matbuot kooperativ yoki ijtimoiy fond shaklida ish olib borayotgan yuridik shaxslar bankiroflik deb hisoblanishi mumkin emas.

XULOSA

Songii yillarda mamlakatimizda sud-huquq tizimi yanada takomillashtirish fuqoro va tadbirkorlarning huquq va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilish choralari kuchaytirish, odil sudloni samarali taminlash hamda sudyalarning hamjamiyati ro'lini oshirish bo'yicha izchil ishlar olib borilmoqda. "Sudyalarning faoliyatini yanada takomillashtirish va odil sudlov samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida,"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonida shu jumladan O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi tamonidan sudyalarning oliy kengashi va sudyalarning hamjamiyati bilan birgalikda qonunchilik tashabbusi asosida sud tizimida 2021-yil 1-yanvardan boshlab quyidagi tashkiliy tuzulmaviy o'zgarishlarni amalga oshirishni nazarda tutuvchi qonun loyihasini ishlab chiqarilganligi ma'lumot uchun qabul qilinsin. Viloyat va unga tenglashtirilgan fuqorolar ishlari bo'yicha, jinoyat ishlari bo'yicha sudlar va iqtisod sudlar to'g'risida sudyalarning qat'iy ixtisoslashuvini saqlab qolgan va sud ishlarini yuritish turlari bo'yicha alohida sudlov hayatlarini tashkil etgan holda Qoroqolpog'iston Respublikasi viloyatlar va Toshkent shahar umumiyurisdiksiya sudlari tashkil etish.

REFERENCES

1. O. Qoriyev. "Konstitutsiya asoslari" 192-bet.
2. I. Karimovning "Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch" asari 2008-yil.
3. O'zbekiston respublikasi Kanstitutsiyasi.
4. O'zbekiston Respublikasini" sudlar to'g'risidagi qonun".